

ODPOCZNIJ NA

MAZOWSZU

PRZEWODNIK TURYSTYCZNY

Wydawca	Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna ul. Nowy Świat 27/2, 00-029 Warszawa tel.: +48 22 877 20 10 www.mrot.pl www.mazowsze.travel www.dziedzictwomazowska.pl www.modanamazowsze.pl
Opracowanie	Euro Pilot Sp. z o.o. ul. Konarskiego 3, 01-355 Warszawa tel. :+ 48 22 664 50 91 www.europilot.com.pl
Tekst	Magdalena Budkiewicz, Dominika Borówka-Sitnik
Redakcja	Jolanta Sieradzka-Kasprzak
Skład graficzny, przygotowanie do druku	Ewa Chmielewska
Opracowanie kartograficzne	Ewa Czajkowska
Współpraca	Renata Konewecka, Adam Jasiński, Adam Pawliszak
Zdjęcia	Adam Kraska, Paweł Fabijański, Agata Kawicka, Zofia Stępień, Andrzej Bis, Jacek Kozłowski, Łukasz Książek, archiwa restauracji, stadnin oraz hoteli na Mazowszu, archiwum MROT
Projekt okładki	Yoho Agencja Reklamowa, Kraków

Warszawa 2020, ISBN 978-83-8009-805-3

Największe z polskich województw to region niezwykle atrakcyjny turystycznie. Można tu znaleźć wielowiekowe zabytki, malownicze krajobrazy i barwny folklor. To na Mazowszu jest najdłuższy brukowany rynek w Europie i najstarsza szkoła w Polsce, porównywana do francuskiego Verdun twierdza i największa kolekcja sztuki secesyjnej w kraju. Nie brakuje tu także cennej przyrody, z wpisanym na listę UNESCO Kampinoskim Parkiem Narodowym na czele. Turystów przyciągają również leśne krajobrazy pradawnych puszczy, oraz rzeki i jeziora wprost idealne na wodne przygody. Miłośnikom dobrej kuchni polecają się mazowieckie kulinaria. Wiele atrakcji połączonych jest szlakami turystycznymi, również tematycznymi, jak Szlak Książąt Mazowieckich, Szlak Bitwy Warszawskiej, Szlak Chopinowski, Skarbiec Mazowiecki, W kręgu dziedzictwa żydowskiego czy Mazowsze na Filmowo. Podążanie nimi to doskonały sposób na poznawanie regionu połączone z aktywnym wypoczynkiem.

Oddajemy w Państwa ręce przewodnik po naszym regionie, który – wierzymy w to – będzie dla Państwa inspiracją, rekomendacją i zachętą do podróžowania po Mazowszu.

zapraszamy do lektury i życzymy wspaniałych podróży!

SPIS TREŚCI

mazowieckie w jeden dzień.....	2
pomysł na weekend	7
podróż z przygodami	16
mazowsze tematycznie	21
smaki mazowsza	30
mazowieckie aktywnie	35
bliżej natury	47
mazowsze etnograficznie	52
informacje praktyczne.....	57

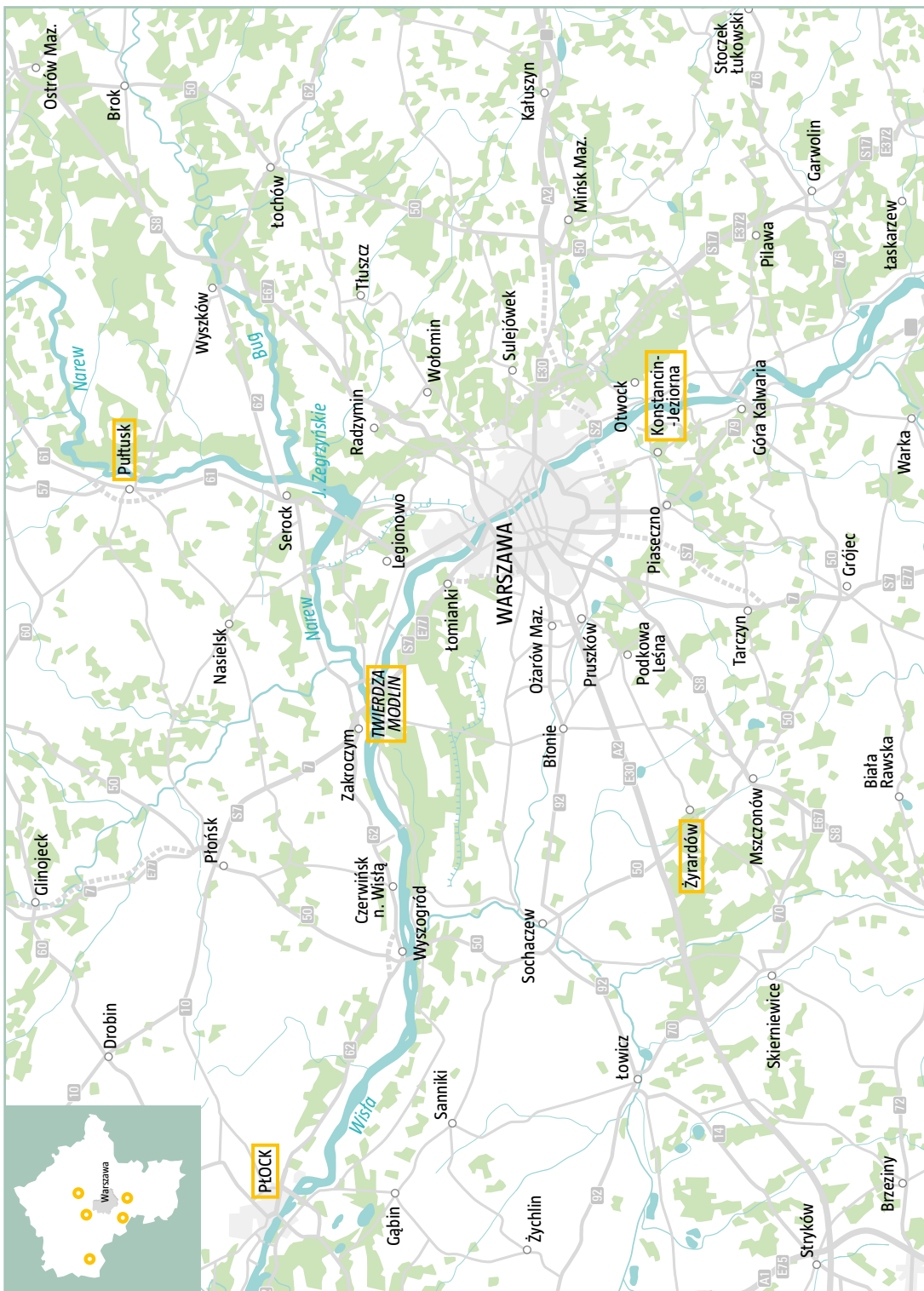
#1

9

mazowieckie w jeden dzień

propozycje miejsc idealnych na
1-dniowy wypad

01

Centrum Informacji Turystycznej LOT Trzech Rzek

ul. Bałki Murmańskiej 164
05-160 Nowy Dwór Mazowiecki
tel. +48 664 775 321, +48 664 775 326
e-mail: it@3rzeki.pl
www.twierdzamodlin.pl
www.twierdzamodlin.info

TWIERDZA MODLIN

Gigantyczna Twierdza Modlin to jeden z najlepiej zachowanych systemów umocnień w Europie, który porównać można jedynie do francuskiego Verdun. O jej unikalnym charakterze decyduje także malownicze położenie w otoczeniu lasów, u zbiegu trzech rzek – Wisły, Narwi i Wkry.

- Całość zabudowy tworzy ponad 30 obiektów, z których wiele jest udostępnionych do zwiedzania.
- Cytadela Twierdzy jest najdłuższym w Europie i drugim na świecie wolnostojącym budynkiem o imponującej długości ponad 2,2 km.

Twierdzę najlepiej zwiedzać z lokalnym przewodnikiem. Dużą popularnością wśród turystów cieszy się także nocne zwiedzanie.

02

Informacja Turystyczna

Stary Rynek 8, 09-400 Płock
tel. +48 24 367 19 44
e-mail: biuro@turystykaplock.eu
www.turystykaplock.eu

PŁOCK

Płock - historyczna stolica Mazowsza, która na przełomie XI i XII wieku była faktyczną stolicą Polski, a prawa miejskie uzyskała wcześniej niż Kraków, Poznań i Wrocław – to jedno z najciekawszych miast na mapie turystycznej Mazowsza. Jego zwiedzanie najlepiej zacząć od wizyty w Centrum Informacji Turystycznej na Starym Ryнку, w którym można zaopatrzyć się w ciekawe materiały i uzyskać pomoc w zaplanowaniu wycieczki.

- Wzgórze Tumskie z bazyliką konkatedralną Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i Muzeum Diecezjalnym w zabudowaniach dawnego Zamku Książąt Mazowieckich.
- Stary Rynek z XVIII i XIX-wiecznymi kamienicami, ratuszem i Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, powstałe w miejscu pierwszego objawienia Jezusa Miłosiernego św. Siostrze Faustynie Kowalskiej.
- Świątynia Miłosierdzia i Miłości wzniesiona w rzadko w Polsce spotykanym stylu gotyku angielskiego.
- „Małachowianka” – najstarsza szkoła w Polsce.
- ZOO Płock, do którego najlepiej dotrzeć Ciuchcią Tumską,
- Zalew „Sobótka”.

ŻYRARDÓW

Miasto nazwane na cześć Filipa de Girarda, pierwszego dyrektora technicznego zakładów przędzalniczych i wynalazcy przędzarki i turbiny wodnej, to industrialna perła Mazowsza. Żyrardów wyróżnia się jedynym w Europie, niemal w całości zachowanym zespołem budynków fabrycznych, mieszkalnych i użyteczności publicznej miasta przemysłowego przełomu XIX i XX wieku. Spacer po mieście zbudowanym z czerwonej cegły najlepiej zacząć od Resursy, tym bardziej, że to właśnie tutaj mieści się m.in. centrum informacji turystycznej. Można w nim zaopatrzyć się w mapkę miejskiego szlaku turystycznego, pozwalającego odkryć piękno i niezwykły klimat miejsca, właśnie przeżywa swój renesans. Zabytkowe industrialne zabudowania ponownie tętnią życiem pełniąc m.in. funkcje: muzealne (koniecznie należy odwiedzić Muzeum Lniarstwa w jednej z dawnych hal fabrycznych), hotelowe, gastronomiczne, mieszkaniowe i handlowe, a stare mury dzięki starannie prowadzonej rewitalizacji cieszą oko swoim wyglądem. Na spacer idealny jest zaaranżowany w stylu angielskim park im. Karola Dittricha. W lecie świetnym miejscem na wypoczynek jest Zalew Żyrardowski.

PUŁTUSK

Wizyta w XV-wiecznym zamku i spacer po przylegającym do niego najdłuższym brukowanym rynku w Europie, przejażdżka rowerem wodnym, łódką, kajakiem lub gondolą po Narwi i połączonych z nią kanałach, okalających najstarsze części miasta – to główne atrakcje Pułtuska. Mówi się o nim „mazowiecka Wenecja”, nie sposób bowiem odmówić mu niezwykłego uroku, który nadają wielowiekowe zabytki i malownicza rzeka z systemem kanałów.

W Pułtusku warto zobaczyć również:

- kolegiatę Zwiastowania Najświętszej Marii Panny ze słynnym sklepieniem pułtuskim,
- Muzeum Regionalne w gotycko-renesansowej wieży dawnego ratusza i w kamienicy przy ul. Rynek 36, w której to znajduje się ekspozycja „Napoleon w Pułtusku”,
- XVI i XVII-wieczne kościoły: św. Krzyża, świętych Piotra i Pawła.

**Centrum Informacji Turystycznej
i Kulturalnej**

ul. 1 Maja 45, 96-300 Żyrardów
tel. +48 46 854 28 28
e-mail: cit@zyrardow.pl, www.zyrardow.pl

03

**Punkt Informacji Turystycznej w Pułtusku
przy Muzeum Regionalnym**

ul. Rynek 43, 06-100 Pułtusk
tel. +48 23 692 51 32
e-mail: informacjaturystyczna@pultusk.pl
www.pultusk.pl

04

05

KONSTANCIN-JEZIORNA

Jedynie w województwie mazowieckim uzdrowisko, którego historia sięga końca XIX wieku, to Konstancin-Jeziorna położony na obrzeżach Warszawy, w otoczeniu kilku rezerwatów przyrody i Chojnowskiego Parku Krajobrazowego. Jego największą atrakcją jest Park Zdrojowy z tężnią solankową, rozpylającą w powietrzu solankę wydobywaną z głębokości ponad 1,5 km oraz licznymi kawiarniami i restauracjami. Z zabytków warte zobaczenia są okoliczne przedwojenne wille i pałace. Wiele z nich pozostaje w rękach prywatnych, ale część otwiera swoje podwoje dla turystów, jak na przykład Willa Świt mieszcząca Dom Pamięci Stefana Żeromskiego i Willa La Fleur, w której podziwiać można wystawę dzieł polskich i żydowskich artystów działających w XX wieku we Francji. Dużą atrakcją Konstancina jest prezentowana w Konstancinśkim Domu Kultury wystawa wycinanek z Kolekcji Antoniego Śledziewskiego. Można tu zobaczyć dzieła z najważniejszych regionalnych ośrodków wycinankarstwa w Polsce, wykonane przez najwybitniejsze indywidualności twórcze w powojennej historii tej dziedziny.

05

05

www.konstancinjeziorna.pl

pomysł na weekend

propozycje ciekawych weekendowych wycieczek po Mazowszu

#2

9

SIERPC – PŁOCK

Z wizytą na mazowieckiej wsi i w historycznej stolicy Polski

01

DZIEŃ 1: SIERPC

Dojazd z Warszawy: samochodem, pociągiem (Koleje Mazowieckie, z przesiadką w Nowym Dworze Mazowieckim), autobusem.

Plan zwiedzania:

1. **Muzeum Wsi Mazowieckiej** – największa atrakcja Sierpca prezentująca mazowiecką wieś z XIX i początków XX wieku. (3-4 godz.)
ul. Narutowicza 64, www.mwmskansen.pl

2. **Spacer po mieście** (2 godz.):

- **ratusz** – jeden z oddziałów Muzeum Wsi Mazowieckiej
pl. Wyszyńskiego 1,
- **„Dwór Kasztelanka”** otoczony wielobarwnym ogrodem – najpiękniejszy przykład drewnianej zabudowy Sierpca
ul. Kasztelańska 2,
- **kościół świętych Wita, Modesta i Krescencji** – jedna z najstarszych świątyń na Mazowszu
pl. Chopina 13.

02

Rekomendowany nocleg w Sierpcu znajduje się na terenie skansenu Hotel Skansen Conference&Spa, ul. Narutowicza 64, Sierpc, www.hotelskansen.pl

DZIEŃ 2: PŁOCK

Dojazd z Sierpca (ok. 40 min.): samochodem, pociągiem (Koleje Mazowieckie), autobusem

Plan zwiedzania:

1. **Stary Rynek z ratuszem** oraz **XVIII i XIX-wiecznymi kamienicami**, w jednej z których mieści się informacja turystyczna. (0,5 godz.).

2. **Wzgórze Tumskie** (2-3 godz.):

- **Bazylika Konkatedralna Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny,**
- **zespół dawnego opactwa benedyktyńskiego z relikwiami zamku książąt mazowieckich i budynek Muzeum Diecezjalnego** (tzw. Stare Muzeum). *www.mdplock.pl*

01

- Muzeum Mazowieckie** z największą kolekcją sztuki secesyjnej w Polsce. (1 godz.) *ul. Tumska 8, muzeumplock.eu*
- Małachowianka** to najstarsza szkoła w Polsce, istniejąca od końca XII wieku. Na jej wieży znajduje się taras widokowy, z którego rozpościera się panorama miasta. Od 2019 roku. wieżę zdobi słoneczny zegar nawiązujący do XIX-wiecznej historii szkoły. (0,5 godz.) *ul. Małachowskiego 1, www.malachowianka.edu.pl*
- Świątynia Miłosierdzia i Miłości**, jedyna katedra mariawicka w kraju, wzniesiona w rzadko w Polsce spotykanym stylu gotyku angielskiego. (0,5 godz.) *ul. Kazimierza Wielkiego 27a, www.mariawita.pl*
- Park Miejski**, przy dobrej pogodzie – zalew Sobótko, jedno z najczystszych kąpielisk na Mazowszu, z molo, WakePark’iem i jeżdżalnią Anakonda.

Informacja Turystyczna

Stary Rynek 8, 09-400 Płock,
tel. +48 24 367 19 44,
www.turystykaplock.eu

CIECHANÓW – OPINOGÓRA

W poszukiwaniu skarbu książąt mazowieckich i romantyzmu

01

DZIEŃ 1: CIECHANÓW

Dojazd z Warszawy: samochodem, pociągiem (Koleje Mazowieckie), autobusem.

Plan zwiedzania:

- Zamek Książąt Mazowieckich** był niegdyś symbolem potęgi, teraz – po ponad 700 latach – rozkwita ponownie. To jedyny niezdobyty w średniowieczu zamek książąt mazowieckich. Jego gotyckie mury mieszczą dziś sale muzealne. (1,5 godz.) *ul. Zamkowa 1, www.zamekwciechanowie.pl*
- Rynek z neogotyckim ratuszem z 1844 roku** zbudowanym według projektu Henryka Marconiego, jednego z najwybitniejszych architektów tworzących w Polsce w pierwszej połowie XIX wieku.
- Muzeum Szlachty Mazowieckiej**, którego ekspozycje dotyczą: rzemiosła wsi mazowieckiej, historii rodzin żydowskich zamieszkujących niegdyś Ciechanów i ludowej sztuki rzeźbiarskiej. (1 godz.) *ul. Warszawska 61, www.muzeumciechanow.pl*
- Kościół św. Józefa**. Sakralny symbol miasta wzniesiony w stylu nadwiślańskiego gotyku. (0,5 godz.) *ul. Ks. Piotra Ściegiennego 11, www.faraciechanow.pl*
- Park Nauki Torus**. Miejsce, gdzie nauka idzie w parze z zabawą. Zajmuje on zaadaptowaną wieżę ciśnień (która nigdy wieżę ciśnień nie była). (2 godz.) *ul. Płocka 34, www.parknaukitorus.pl*

03

Rekomendowany nocleg w Ciechanowie: mieszczący się w zabudowaniach zabytkowego browaru QBATURA CAFÉ&HOTEL, ul. Kilińskiego 4A, Ciechanów, www.qbatura.eu

DZIEŃ 2: OPINOGÓRA

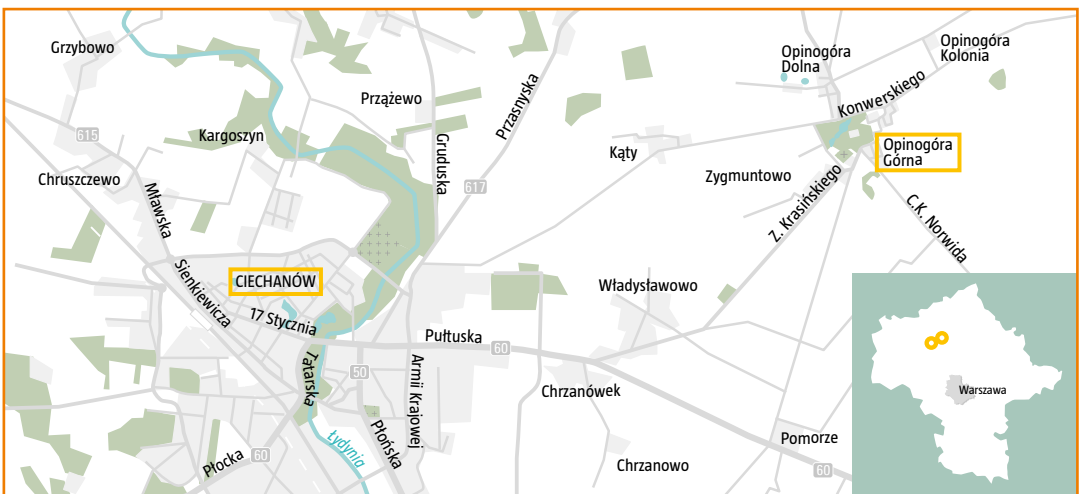
Dojazd z Ciechanowa (ok. 20 min.): samochodem, autobusem (linia 11 ZKM w Ciechanowie).

Plan zwiedzania:

- Zespół pałacowo-parkowy Zygmunta Krasińskiego z Muzeum Romantyzmu**. (4 godz.) *ul. Krasińskiego 9, www.muzeumromantyzmu.pl*

Zwiedzanie:

- muzeum: ekspozycja stała poświęcona Zygmuntowi Krasińskiemu w neogotyckim Pałacyku z lat 40. XIX wieku, ekspozycje czasowe w neogotyckim budynku Oficyny Dworskiej oraz wystawy „Malarstwo polskie epoki romantyzmu” i ekspozycja nepoleońska w Dworze,
- spacer po zabytkowym parku w stylu angielskim,
- inne atrakcje: stajnia, powozownia, ptaszarnia, place zabaw dla dzieci, muzealna gospoda „Gościniec Ogrodnika”, kawiarnia „Pod kasztanami”.

SIEDLCE – WĘGRÓW – LIW

/
Śladami czarnoksiężnika i El Greco

02

Informacja Turystyczna
Centrum Informacji Turystycznej
ul. Pułaskiego 7, 08-110 Siedlce
tel. +48 535 068 593
www.pttksiedlce.pl

Rekomendowany nocleg w Siedlach:
XIX-wieczny zabytkowy Dwór Mościbrody,
Mościbrody 52, 08-112 Wiśniew
www.dwormoscibrody.pl.

DZIEŃ 1: SIEDLCE

Dojazd z Warszawy: samochodem, pociągiem (Koleje Mazowieckie), autobusem.

Plan zwiedzania:

1. **Muzeum Diecezjalne.** To tutaj znajduje się prawdziwy skarb – obraz „Ekstaza św. Franciszka” pędzla El Greco, jedyne dzieło tego artysty w Polsce. (1 godz.) *ul. Biskupa I. Świrskiego 56, www.muzeum.siedlce.pl*
2. **Ratusz**, czyli popularny siedlecki „Jacek”. Jedyny ratusz w Polsce dźwigający na swoich barkach Atlasa z globem ziemskim. Mieści się w nim Muzeum Regionalne. (1 godz.) *ul. Piłsudskiego 1, Siedlce, www.muzeumsiedlce.art.pl*
3. **Pałac Ogińskich** klasycystyczna rezydencja „Pani na Siedlcach” – Aleksandry Ogińskiej. Dziś swoją siedzibę ma w nim Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny, więc zwiedzanie obiektu nie jest możliwe. Można natomiast pospacerować po parku miejskim „Aleksandrii”. (1h) *ul. Konarskiego 2, www.uph.edu.pl*

01

DZIEŃ 2: WĘGRÓW I LIW

Dojazd z Siedlec: samochodem, autobusem.

Plan zwiedzania:

1. **Bazylika mniejsza Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny** oraz **św. Pawła, św. Piotra, św. Andrzeja i św. Katarzyny w Węgrowie** ze słynnym XVI-wiecznym lustrem Twardowskiego w zakrystii. (0,5 godz.) *ul. Strażacka 5, www.bazylika-wegrow.pl*

2. Spacer po Węgrowie (1 godz.)

- **Dom Gdański** to pamiątka po gdańskich kupcach, którzy utrzymywali tu swoją faktorię. Mieści dziś Gabinet Zbiorów Regionalnych i Muzeum Tkaniny Podlaskiej. *Rynek Mariacki 11*
- **Zespół poreformacki.** Świadectwo bogatej historii Węgrowa, w której protestanci odegrali znaczącą rolę. *ul. Kościuszki 27*

Przejazd do Liwu: samochodem, autobusem (ok. 40 min.)

1. **Zamek Książąt Mazowieckich.** to najmniejszy mazowiecki zamek położony nad Liwcem, który w czasach panowania książąt mazowieckich stanowił naturalną granicę księstwa. Obecnie mieści Muzeum Zbrojownię prezentującą kolekcję broni, grafiki, malarstwa o tematyce batalistycznej i portretu sarmackiego. (2 godz.) *Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie, ul. Batorego 2, www.liw-zamek.pl*

Informacja Turystyczna

Punkt Informacji Turystycznej
ul. Gdańska 2, 07-100 Węgrów
tel. +48 25 792 35 66
www.wegrow.com.pl

01

RADOM – SZYDŁOWIEC

Mazowieckie światowe klimaty – w mieście większym od Paryża i pierwszym na świecie samodzielnym muzeum poświęconym ludowym instrumentom muzycznym

01

02

Centrum Informacji Turystycznej,
pl. Dworcowy 2, tel. +48 48 360 06 10,
+48 793 456 783, www.cit.radom.pl

Centrum Informacji Turystycznej (UM),
ul. Rwańska 16, tel. +48 48 362 05 36,
www.radom.pl

01

DZIEŃ 1: RADOM

Dojazd z Warszawy: samochodem, pociągiem (Koleje Mazowieckie), autobusem.

Plan zwiedzania:

1. Spacer **szlakiem turystycznym „Zabytki Radomia”**, na którym znajdują się najważniejsze zabytki miasta, m.in.: Grodzisko Piotrówka, kościół pw. św. Wacława, kościół farny pw. św. Jana Chrzciciela i relikty zamku radomskiego, miejskie mury obronne z XIV w., zespół kościoła pw. św. Katarzyny i klasztoru oo. Bernardynów, dawny barokowy zespół kościoła i klasztoru Benedyktynów, kamienice klasycystyczne w śródmieściu, dawny ratusz, dawny pałac Karschów i rezydencje przy ul. Żeromskiego, kościół garnizonowy, katedra radomska, Dom Glogierów i zabudowa eklektyczna w śródmieściu (ok. 3 godz.)

2. **Muzeum im. Jacka Malczewskiego** z kolekcją malarstwa Malczewskiego. (2 godz.) (Rynek 11, www.muzeum.edu.pl)

3. **Muzeum Polskich Rowerów** prezentujące rowerową historię miasta. Powstało w 2019 r. w nawiązaniu do masowej produkcji rowerów „Łucznicz” przez Fabrykę Broni w Radomiu w latach 30. XX w. (1 godz.) *ul. M. Skłodowskiej-Curie 4, www.muzeumrowerow.radom.pl*

DZIEŃ 2: RADOM, SZYDŁOWIEC

Plan zwiedzania:

1. **Muzeum Wsi Radomskiej.** To skansen, w którym można poznać dziedzictwo kulturowe krainy leżącej na pograniczu Mazowsza i Małopolski. (2-3 godz.) *(ul. Szydłowiecka 30, Radom, www.muzeum-radom.pl)*

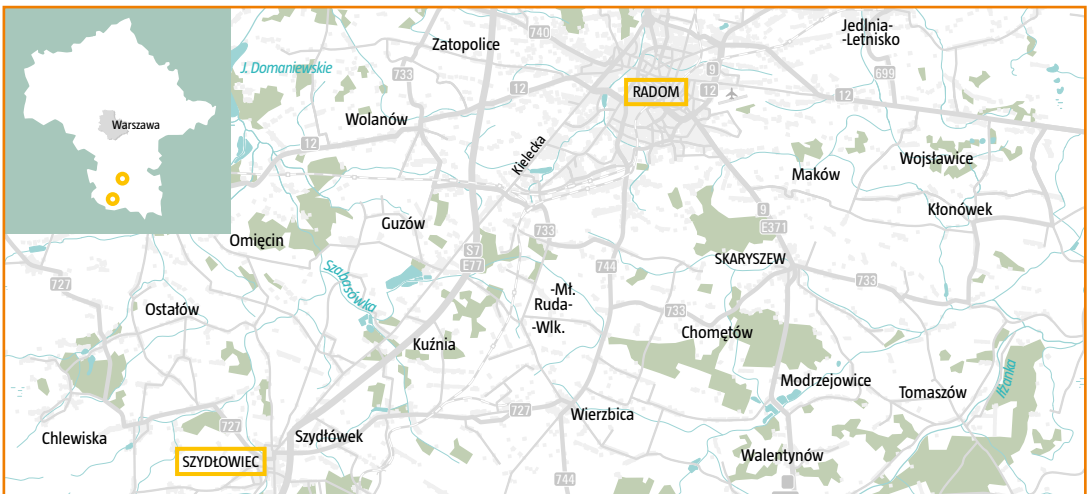
Przejazd do Szydłowca: samochodem, pociągiem (Koleje Mazowieckie), autobusem (ok. 0,5 godz.)

- 1. Zamek** to jedna z najbardziej okazałych renesansowych magnackich rezydencji w Polsce, malowniczo położona na sztucznej wyspie, otoczona fosą i zabytkowym parkiem, oraz Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych prezentujące materialne świadectwo tkwiącej w człowieku potrzeby kontaktu z muzyką. (1 godz.) *ul. J. Sowińskiego 2, www.muzeuminstrumentow.pl*
- 2. Spacer po Szydłowcu:** Rynek Wielki z zabytkowym ratuszem z XVII w., kościół św. Zygmunta z końca XV wieku. (1 godz.)

01

Informacja turystyczna: Punkt Informacji Turystycznej,
ul. Rynek Wielki 5a, 26-500 Szydłowiec,
tel. +48 48 326 20 54,
www.szydlowiec.pl

3

9

podróż z przygodami

propozycje wypoczynku
nad wodą i atrakcje dla dzieci

WODNY ŚWIAT

01

PARK OF POLAND – SUNTAGO WODNY ŚWIAT

Największy zadaszony aquapark w Europie znajduje się na Mazowszu. Otwarty na początku 2020 roku dołączył do grona największych atrakcji w regionie. Na turystów czekają tutaj trzy strefy tematyczne: Jamango, Relax i Saunaria, strefa Wellness&Spa, kilkadziesiąt zjeżdżalni o łącznej długości 3,2 km, 2 tysiące m² basenów, 840 m² basenu termalnego, 8 różnych saun i łaźni, a do tego restauracje, bary oraz Suntago Village z bungalowami.

(*ul. Nowy Świat 1, 96-300 Wręcza, www.parkofpoland.com*)

02

ZEGRZE

Raj dla żeglarzy, wędkarzy i amatorów windsurfingu, wakeboard'u, flyboard'u i relaksu nad wodą. Swoją ofertą kuszą liczne ośrodki wypoczynkowe i letniskowe, restauracje i bary. Nie brakuje szkółek żeglarskich, wypożyczalni sprzętu wodnego i przystani jachtowych. Do najpopularniejszych miejscowości turystycznych nad Jezioro Zegrzyńskim należą Zegrze, Serock, Zegrzynek, Jadwisin, Jachranka, Białoobrzegi i Rynia. Jezioro i jego okolice to doskonała propozycja dla amatorów wodnego wypoczynku.

(*www.jezioro.zegrzynskie.pl*)

03

TERMY MSZCZONOWSKIE

Słodkie termalne źródła eksploatowane z głębokości 1,6 km zasilają dwa całoroczne baseny. Wśród atrakcji są także basen sportowy, rekreacyjny i dla dzieci oraz zjeżdżalnie (długości 60 i 12 m oraz mini zjeżdżalnia dla najmłodszych), jacuzzi, sauny, grotta solna, plac zabaw i plaża z boiskami do piłki siatkowej i plenerową siłownią, a w zimie lodowisko. W tutejszej wypożyczalni na turystów czekają rowery, kijki do nordic walking i komplety do narciarstwa biegowego. W okolicy na terenie powiatów: żyrdardowskiego i grodziskiego wyznaczono 8 szla-

ków rowerowych o łącznej długości 281 km, także każdy znajdzie tu coś odpowiedniego dla siebie. (ul. Warszawska 52, 96-320 Mszczonów, www.termy-mszczonow.eu)

PARK WODNY MOCZYDŁO

Odnowiony Park Wodny Moczydło to cała gama atrakcji doskonałych zarówno na zimowe, jak i letnie dni. Basen sportowy, nieka rekreacyjna z podwodnymi leżankami i gejzerami, zjeżdżalnie, dzwonki wodne, place zabaw, tory przeszkód i oczywiście baseny letnie. Idealna propozycja na złapanie oddechu po długim dniu zwiedzania stolicy. (ul. Górczewska 69/73, Warszawa, www.aktynawarszawa.waw.pl)

04

PARK ROZRYWKI „JULINEK”

To nie jest zwykły park rozrywki. To miejsce z historią – tu bowiem przez kilkadziesiąt lat funkcjonował ośrodek sztuki i rozrywki cyrkowej o międzynarodowym znaczeniu. I to właśnie w nawiązaniu do cyrku Julinek zbudował swoje atrakcje. Podobają się dzieciom i dorosłym, to oferta doskonała dla gości w każdym wieku. Podniebny Cyrk, Kraina Dmuchańców, minigolf cyrkowy, cyrkowa strefa animacji i plac zabaw oraz Wystawa Sztuki Cyrkowej – to tylko niektóre z atrakcji miejsca położonego w otulinie Kampińskiego Parku Narodowego (Julinek 1, 05-084 Leszno k/Warszawy, www.juline.com.pl)

05

PARK EDUKACJI I ROZRYWKI „FARMA ILUZIJ”

Wielość i różnorodność atrakcji (jest ich ponad 60!) położonych na 6-hektarowym, częściowo zalesionym terenie – to największy atut Farmy Iluzji. Są tu place zabaw, karuzele, kolejki, labirynty, mini zoo, jest oczywiście też iluzja – Krzywa Chata, Kopalnia Złota i pokazy iluzjonistów. Można tu zrobić piknik i odpocząć nad basenem. (Mościska 9, 08-455 Trojanów, www.farmailuzji.pl)

06

07

CENTRUM NAUKI KOPERNIK

Królestwo nauki, eksperymentów i doskonałej zabawy. Wizyta w największym centrum nauki w Polsce to przepis na fascynującą podróż do świata chemii, biologii, fizyki, robotyki i astronomii. Setki interaktywnych ekspozycji, przestrzeń warsztatowa, laboratoria, dwa niezwykle teatry – Teatr Robotyczny i Teatr Wysokich Napięć to atrakcje, które uczą i bawią nie tylko dzieci. Swoje pasje odnajdują tu również dorośli.

(ul. Wybrzeże Kościuszkowskie 20, 00-390 Warszawa, www.kopernik.org.pl)

08

ZOO WARSZAWA

Istna oaza spokoju w sercu tętniącej życiem stolicy. Istniejące od 1928 roku warszawskie zoo jest dziś domem dla około 5 tysięcy zwierząt należących do 550 gatunków. Egzotyka miesza się tutaj z rodzinnymi przedstawicielami fauny. To miejsce, w którym kolejne pokolenia warszawiaków poznają puchate niedźwiedzie, długonogie żyrafy, groźne krokodyle i dzikie koty czy uwielbiane przez dzieci kapucynki. To także miejsce, za którym stoi historia Jana Żabińskiego i jego rodziny, która ryzykując własne życie dała schronienie setkom Żydów prześladowanych w czasie II wojny światowej. Historię warszawskiego azylu można poznać odwiedzając położoną na terenie zoo Willę Żabińskich.

(ul. Ratuszowa 1/3, 03-461 Warszawa, www.zoo.waw.pl)

mazowsze tematycznie

mazowieckie szlaki tematyczne

4

9

- Szlak Ksiąząt Mazowieckich
- 1 Warszawa ksiąząt mazowieckich
 - 2 Trasa Konrada Mazowieckiego – część zachodnia
 - 3 Trasa Konrada Mazowieckiego – część wschodnia
 - 4 Trasa księżnej Anny i ostatnich ksiąząt mazowieckich
 - 5 Trasa księcia Janusza
 - 6 Trasa Siemowitów
- Książęce Szlak Chopinowski

- Szlak Bitwy Warszawskiej 1920
- Sakralne Perty Mazowska
- Mazowsze na Filmowo
- Mazowsze Dziedzictwa Żydowskiego
- Industrialne Mazowsze

SZLAK KSIĄŻĄT MAZOWIECKICH

Opowieść o trzech wiekach mazowieckich Piastów, dzięki którym Mazowsze wzbogaciło się o około 100 budowli świeckich i sakralnych, nowy styl w architekturze zwany mazowieckim gotykiem oraz legendy o skarbach templariuszy i niezwykle historie. Jedną z nich w „Zimowej Opowieści” opisał sam William Szekspir. Przemierzając Mazowsze Szlakiem Książąt Mazowieckich można poznać spuściznę pozostawioną przez kilka pokoleń rodu, którego protoplastą był Konrad Mazowiecki. Historia ocenia go srogo za to, że sprowadził do Polski Krzyżaków. Ale pamiętać należy, że to także za jego sprawą niemal dziewicze tereny zmieniły się w prężnie działające i rozwijające się autonomiczne księstwo, które ostatecznie po wygaśnięciu linii zostało przyłączone do Polski.

Trasy Szlaku Książąt Mazowieckich:

- 1. Warszawa Książąt Mazowieckich:** Jazdów – dwór myśliwski książąt mazowieckich (dziś Zamek Ujazdowski), pl. Trzech Krzyży, kościół św. Anny, Zamek Królewski, katedra św. Jana, mury miejskie, kamienica książąt mazowieckich przy rynku, ul. Zakroczymska
- 2. Trasa Konrada Mazowieckiego – część zachodnia:** Zakroczym, Czerwińsk, Wyszogród, Bodzanów, Płock, Drobin, Sierpc, Zakroczym
- 3. Trasa Konrada Mazowieckiego – część wschodnia:** Serock, Pułtusk, Maków Mazowiecki, Przasnysz, Grudusk, Ciechanów, Opinogóra
- 4. Trasa księżnej Anny i ostatnich książąt mazowieckich:** Siedlce, Liw, Węgrów, Ostrów Mazowiecka
- 5. Trasa księcia Janusza:** Piaseczno, Czersk, Warka, Koziencice, Sieciechów, Iłża, Szydłowiec, Chlewiska
- 6. Trasa Siemowitów:** Błonie, Kampinos, Brochów, Sochaczew, Giżyce, Sanniki, Gostynin

Szczegóły na:

www.dziedzictwomazowska.pl/szlak-ksiazat-mazowieckich.

02

03

04

SZLAK BITWY WARSZAWSKIEJ 1920

Mówi się o niej „Cud nad Wisłą”, bo żadne znaki na niebie i ziemi nie wskazywały, że Polacy zwyciężą, że powstrzymają pochód Bolszewików na zachód. Jedna z najważniejszych bitew nie tylko w historii Polski, ale i całego świata to inspiracja dla szlaku, którym warto podążać chcąc zrozumieć, co dokładnie wydarzyło się przez kilka sierpniowych dni 100 lat temu.

01

- Warszawa 1920.** Klucz do zwycięstwa nad Polską, strategiczny cel najeźdźców, zaplecze działań wojennych i wreszcie miasto, w którym zapadały decyzje polityczne, społeczne, gospodarcze i militarne. Oto miejsca w samej stolicy powiązane ze sławną bitwą.

Działo na tyłach Pałacu Kazimierzowskiego – symbol walk młodzieży akademickiej o niepodległość w latach 1918–1920 (Krakowskie Przedmieście 26/28), grób Ignacego Skorupki na Cmentarzu Powązkowskim, pomnik księdza Ignacego Skorupki przed katedrą św. Floriana przy ul. Floriańskiej 3, Muzeum Wojska Polskiego (Al. Jerozolimskie 3), Cmentarz Wojskowy na Powązkach, Grób Nieznanego Żołnierza (pl. Piłsudskiego), kościół Matki Boskiej Zwycięskiej na Kamionku (ul. Grochowska 365), kościół Chrystusa Króla na Targówku (ul. Tykocińska 27/35), kościół Matki Boskiej Zwycięskiej w Rembertowie (ul. Grzybowa 1), pomnik Cudu nad Wisłą na Bródnie (ul. Wysockiego 49), Muzeum Niepodległości (Al. Solidarności 62)

02

- Mazowsze 1920.** Wbrew temu, co sugeruje nazwa, bitwa 1920 roku toczyła się w wielu miejscach oddalonych od Warszawy o dziesiątki kilometrów. Te najważniejsze znalazły się na szlaku: Ossów, Radzymin, Twierdza Modlin, Zakroczym, Płock, Borkowo, Nasielsk, Mińsk Mazowiecki, Wyszków, Serock, Sulejówek.

02

Szczegółowe informacje znajdują się na: www.dziedzictwomazowska.pl/szlak-bitwy-warszawskiej.

SZLAK CHOPINOWSKI

Fryderyk Chopin na Mazowszu spędził połowę swojego życia. Urodził się w Żelazowej Woli, w dzieciństwie i młodości mieszkał w Warszawie. Jeden z najwybitniejszych kompozytorów wszechczasów pozostawił w regionie wiele pamiątek. Szlak Chopinowski to niezwykła podróż w świat muzyki tworzonej przez genialnego kompozytora. Wiedzie przez najpiękniejsze zakątki regionu związane z jego życiem, pośród malowniczych pejzaży i krajobrazów mazowieckich miast, wsi i miasteczek.

- 1. Warszawa Chopina.** To przede wszystkim część Traktu Królewskiego na odcinku od kolumny Zygmunta po pl. Trzech Krzyży, ale także kilka punktów w innych częściach miasta. Idealna propozycja na spacer uświetniony muzyką wielkiego romantyka płynącą z „ławeczek Chopina”:

pl. Trzech Krzyży, Ogród Saski, Krakowskie Przedmieście z kościołem św. Krzyża, kościołem Sióstr Wizytek, księgarnią naukową im. Bolesława Prusa i Pałacem Czapskich, Pałac Kazimierzowski, ul. Oboźna, Pałac Staszica, Muzeum Chopina, Łazienki Królewskie, Belweder

- 2. Mazowsze Chopina.** To miasta i miasteczka związane w jakiś sposób z Fryderykiem Chopinem. Na szlaku znajduje się m.in.: kościół, w którym ślub brali rodzice kompozytora, a on sam został ochrzczony, dom jego urodzenia, miejsca, w których bywał jako dziecko i nastolatek, udając się na letnie wakacje, a także świątynia, w której pod koniec II wojny światowej spoczywała urna z jego sercem oraz Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu oddające charakter XIX-wiecznej mazowieckiej wsi, która była dla niego wielką inspiracją.

kościół w Milanówku, Łazy-Pasikonie-Zawady, Żelazowa Wola z Domem Urodzenia Chopina, kościół św. Rocha w Brochowie, Sochaczew, Sanniki z Europejskim Centrum Artystycznym im. Fryderyka Chopina, Płock, Kowalewo, Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu, Rościszewo

01

02

Więcej szczegółów na:

www.dziedzictwomazowsza.pl/szlak-chopinowski

MAZOWSZE NA FILMOWO

Nieustannie zachwycają reżyserów i scenografów – mazowieckie wsie, miasta i miasteczka, krajobrazy i atrakcje. Od lat to właśnie na mazowiecką ziemię pada wybór filmowców realizujących swoje filmy i seriale. „Mazowsze na Filmowo” to gratka dla miłośników kina, fanów produkcji małego i wielkiego ekranu, którzy zafascynowani historiami swoich ulubionych bohaterów chcą poznać miejsca z nimi związane. Ich lista nie jest zamknięta, cały czas przybywają kolejne, dzięki czemu szlak się rozwija i nigdy się nie znudzi.

02

1. **Warszawa.** Największe źródło inspiracji dla filmowców. Niewyczerpane i ciągle zmieniające się. Kręcono tu kultowego „Misia”, „Wojnę domową”, „Pana Wołodyjowskiego” i „Stawkę większą niż życie”. Warszawa była bohaterką komedii romantycznych (m.in. „Tylko mnie kochaj”, „Och Karol”), seriali obyczajowych (m.in. „Magda M.”), biografii („Mój Nikifor”), filmów wojennych (m.in. „Akcja pod Arsenalem”, „Miasto 44”, „Kamienie na szaniec” i oscarowego „Pianisty”) oraz sensacyjnych (m.in. „Jack Strong”). Dzięki produkcjom filmowym wiemy, jak stolica wyglądała w latach 60., 70. i 80. XX wieku i jak zmieniała się w nowoczesne europejskie miasto, jakim jest dziś.

02

2. **Na Mazowszu** wystarczy przywołać choćby kilka miejscowości i związanych z nimi produkcji, by rozbudzić wyobraźnię i chęć odwiedzenia filmowych miejsc: Sierpc – Muzeum Wsi Mazowieckiej (zagrało w takich filmach, jak: „Ogniem i mieczem”, „Pan Tadeusz” i „Szwadron”), Płock („Pan Kleks w kosmosie”, „Stawka większa niż życie”, „Szatan z siódmej klasy”), Pułtusk („Alternatywy 4”, „Dom”, „Klan”, „M jak miłość”, „Ekipa”), Jeruzal („Ranczo – Wilkowyje”), Twierdza Modlin („Pan Tadeusz”, „Stawka większa niż życie”, „Pułkownik Kwiatkowski”, „C.K. Dezerterzy”, „Bitwa Warszawska”, „Wesele”, „Róża” i „W ciemności”), Kampinoski Park Narodowy („Janosik”, „Pan Tadeusz”, „Operacja Samum”, „Czas Honoru”, „Essential Killing” i „Listy do M.”), Radom („Dyrygent”), Muzeum Wsi Radomskiej („Przedwiośnie”), Łąck („Stawka większa niż życie”, „Szatan z siódmej klasy”, „Ogniem i mieczem”, „Marszałek Piłsudski”).

02

Więcej informacji na: www.mazowszenafilmowo.pl

SKARBIEC MAZOWIECKI

Najwspanialsze obiekty sakralne na Mazowszu na wyciągnięcie ręki. Gratka dla pasjonatów zwiedzania kościołów, tych zabytkowych, ale również współczesnych. W jednym miejscu zgromadzono informacje na temat dzieł architektury sakralnej w Warszawie i na ziemi mazowieckiej, proponując jednocześnie różne trasy oraz sposoby podróżowania.

Topowe kościoły Skarbcza Mazowieckiego:

1. Romańska **bazylika Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny w Czerwińsku**
2. Gotycko-renesansowy **kościół św. Andrzeja w Broku**.
3. Gotycko-renesansowy **kościół św. Jana Chrzciciela w Brochowie**.
4. Gotycka **bazylika kolegiacka Zwiastowania Najświętszej Marii Panny w Pułtusk**.
5. Gotycki **kościół Podwyższenia Krzyża Świętego w Zwoleniu**.
6. Barokowa **bazylika mniejsza Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej w Węgrowie**.
7. **Opactwo pobenedyktynskie z rokokowym kościołem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Sieciechowie**.
8. Modernistyczny **zespół klasztorny z kościołem Najświętszej Marii Panny Niepokalanej i św. Maksymiliana Kolbego w Niepokalanowie**.
9. Współczesna **Świątynia Bożej Opatrzności w Warszawie**.
10. Połączenie elementów gotyku, renesansu i klasycyzmu – **bazylika konkatedralna Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Płocku**.
11. Barokowy drewniany **kościół Matki Bożej Bolesnej w Mariańskim Porzecz**.
12. Drewniany **kościół św. Wojciecha i św. Marcina – Sanktuarium Matki Bożej Lewicyńskiej w Lewicynie**.
13. Drewniany **kościół św. Anny w miejscowości Łyse**.

Więcej informacji na www.skarbiecmazowiecki.pl

01

03

04

W KRĘGU DZIEDZICTWA ŻYDOWSKIEGO

Ślady żydowskiego dziedzictwa na Mazowszu widziane nie tylko przez pryzmat holocaustu, ale również spuścizny świadczącej o wielowiekowym współistnieniu narodów polskiego i żydowskiego. Podążanie tym szlakiem daje możliwość poznania kilkuset lat historii bytności Żydów na mazowieckiej ziemi.

01

Znajdują się na nim m.in. takie miejsca, jak:

- jeden z największych **cmentarzy żydowskich na świecie** (przy ul. Okopowej w Warszawie), na którym pochowano ponad 250 tysięcy osób, w tym twórcę języka esperanto Ludwika Zamenhofa,
- jedyna przedwojenna bożnica funkcjonująca do dziś – **Synagoga Nożyków** – stanowi obecnie także siedzibę naczelnego rabina Polski i Żydowskiej Gminy Wyznaniowej,
- **Muzeum Żydów Polskich POLIN**,
- świadkowie zagłady – **warszawskie getto i Treblinka**.

01

1. **Warszawa**, która przed wybuchem II wojny światowej była domem dla największej społeczności żydowskiej w Europie, inspirowane spaceru: śladami getta, Traktem Pamięci, Męczeństwa i Walki Żydów 1940-1943 z przystankiem w Muzeum POLIN i na Umszlagplatzu oraz znaną z Festiwalu Singera ulicą Prózną i placem Grzybowskim. Warto odwiedzić też: Teatr Żydowski (ul. Senatorska 35), Żydowski Instytut Historyczny w gmachu dawnej Centralnej Biblioteki Judaistycznej (ul. Tłomackie 3/5) oraz Dom Sierot Janusza Korczaka (ul. Jaktorowska 6). Na Pradze przed wybuchem II wojny światowej żyło niemal 22 tysiące Żydów. Historie z nimi związane poznać można odwiedzając Muzeum Pragi (ul. Targowa 50/52) i Azyl, czyli Willę Żabińskich na terenie warszawskiego zoo.

02

2. **Mazowsze**. W wielu miastach – Górze Kalwarii, Mszczonowie, Otwocku, Radomiu i Szydłowcu – zachowały się kirkuty z ocakalnymi macewami, synagogi i domy modlitwy oraz dawne mykwy. W Płocku zajrzeć warto do Muzeum Żydów Mazowieckich w Małej Synagodze. Przy płońskim rynku stoi dawny dom Dawida Ben Guriona, twórcy niepodległego państwa Izrael. A Żyrdów słynie z jednej z najciekawszych nekropoli żydowskich na Mazowszu. Obowiązkowym punktem zwiedzania jest także Muzeum Walki i Męczeństwa w Treblince.

Więcej informacji można znaleźć na:

www.modanamazowsze.pl/sladamidziedzictwa-zydowskiego

INDUSTRIALNE MAZOWSZE

Jednym ze sposobów na poznawanie industrialnego oblicza Mazowsza jest przejażdżka 120-letnią **Piaseczyńsko-Grójecką Koleją Wąskotorową**, która jeździ na trasie Piaseczno Miasto Wąskotorowe-Runów, gdzie znajduje się **Wild West City**. Atrakcją tego ostatniego jest możliwość poprowadzenia lokomotywy spalinowej i przejazd drezyną. Wąskotorówką można również przejechać z Sochaczewa do Puszczy Kampinoskiej. To z kolei oferta **Muzeum Kolei Wąskotorowej w Sochaczewie**, które może pochwalić się jedną z największych kolekcji wąskotorowych pojazdów szynowych w Europie.

Industrialną perłą Mazowsza jest **Żyrardów**, który wyróżnia się jedynym w Europie, niemal w całości zachowanym zespołem budynków fabrycznych, mieszkalnych i użyteczności publicznej miasta przemysłowego przełomu XIX i XX wieku.

Warte zobaczenia jest również mieszczące się w zespole pałacowo-parkowym Potulickich **Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego im. Stefana Wołydy w Pruszkowie**. Nowoczesna, interaktywna wystawa daje doskonały obraz jednego z najważniejszych odkryć w powojennej archeologii polskiej – istniejącego na przełomie er Mazowieckiego Centrum Metalurgicznego, życia mazowieckich hutników, a także wojowników udających się na wojnę i różnych rzemieślników: garncarzy, tkaczy czy bursztyniarzy.

02

03

5

9

smaki mazowska

kulinarna podróż po regionie

WYBRANE TRADYCYJNE MAZOWIECKIE PRYSMAKI

SZLACHCICE

Duże (co najmniej dwukrotnie większe od typowych) pierogi nadziewane smażonymi tartymi ziemniakami z dodatkiem podsmażonego na smalcu boczku i cebuli. Serwowane na gorąco, obficie okraszone tłuszczem ze skwarkami i cebulą.

FAFERNUCHY

Ciastka, z których słyną Kurpie. Ich charakterystycznym składnikiem jest pieprz, często dodaje się do nich również miód, by miały słodki smak. Nazwa tego korzennego przysmaku pochodzi prawdopodobnie od niemieckiego słowa Pfefferkuchen, oznaczającego ciasto pieprzowe popularne w średniowieczu w Europie Zachodniej. Dziś stanowią doskonałą przekąskę do kawy lub np. piwa.

02

SÓJKA MAZOWIECKA

Pierogi wykonywane z cienko rozwałkowanego ciasta, wypełnione kapustą, boczkiem lub słoniną, kaszą jaglaną i grzybami. Zapiekane w piecu. Popularna potrawa wschodniego Mazowsza.

03

ROSÓŁ DWORSKI Z KAPŁONA

Tradycyjny rosół kuchni dworu Radziwiłłów w Nieborowie, który na Mazowszu pojawił się za pośrednictwem pracowników kuchni wywodzących się ze wsi folwarcznych. Przyrządzany z różnych rodzajów mięs z dodatkiem włoszczyzny, kapusty i innych warzyw, serwowany z – najlepiej ręcznie robionym – makaronem.

POLECANE RESTAURACJE

01

Restauracja „Zagłobianka” w Nieporęcie

Polska kuchnia w nowoczesnym wydaniu. Ale poznać tu można także inne smaki podczas organizowanych raz w miesiącu podróży kulinarnych.

(pl. Wolności 2, 05-126 Nieporęt, www.zaglobianka.pl)

01

Restauracja Dworska w Dworze Mościbrody

Restauracja leżąca na szlaku „Mazowiecka Micha Szlachecka” serwuje tradycyjne staropolskie potrawy, pasztety, wędliny i mięsa własnego wyrobu oraz ryby z okolicznych stawów. Kolorytu dodaje jej lokalizacja w XIX-wiecznym odrestaurowanym dworze, przywozującym na myśl wszystko co najlepsze w polskiej kulturze ziemiańskiej. (Mościbrody 52, 08-112 Wiśniew, www.dwormoscibrody.pl)

Restauracja „Zagłobianka”

Restauracja „Zaścianek Polski” w Siedlcach

Kolejny obiekt znajdujący się na szlaku „Mazowiecka Micha Szlachecka”. W menu takie specjały, jak różne rodzaje pierogów, kulebiak z kapustą, parowańce, kiszka ziemniaczana, żur staropolski, zrazy wołowe i bigos, a ze słodkości placek drożdżowy z kruszonką i kruche ciasteczka ze skwarkami. (ul. Asłanowicza 17, 08-110 Siedlce, www.facebook.com/ZascianekPolski/)

04

Gospoda „Gąsiorówka” w Młynie Gąsiorowo

Gospoda nagrodzona prestiżową nagrodą „Perła 2012” oraz „Perła 2014” za najlepszą polską potrawę tradycyjną i regionalną, mieści się w autentycznej dawnej zagrodzie młynarskiej. Tutaj można rozsmakować się nie tylko w regionalnej kuchni Mazowska, ale również w klasycznej kuchni polskiej i staropolskiej.

(Gąsiorowo 25, 06-150 Świercze, www.mlyn-gasiorow)

Restauracja Domanowska w Pałacu Domanowskim w Konarach

Połączenie smaków tradycyjnych z nowoczesnymi w pałacu położonym nad brzegiem Zalewu Domanowskiego. *(Konary 8, 26-432 Wieniawa, www.palacdomanowski.pl)*

Restauracja „Soplicówka” w Otwocku

Domowa kuchnia w klimatycznym miejscu, której specjalnością są pierogi. *(ul. Narutowicza 47, Otwock - Śródborów, www.soplicowka.pl)*

Browar Tumski w Płocku

Prowadzona przez pasjonatów piwowarstwa restauracja, poza piwem warzonym tu od 2008 roku, serwuje m.in. dania kuchni polskiej.

(Stary Rynek 13, 09-400 Płock, www.browartumski.pl)

Kurpiowski Zakątek w Myszynie

Położona w samym sercu Kurpi restauracja to kwintesencja kurpiowskiego stylu. Można tu skosztować tradycyjnych regionalnych potraw oraz doskonałych dań z dziczyzny z okolicznych lasów. Na gości czeka także muzeum i galeria rękodzieła ludowego. *(ul. Dzieci Polskich 2, 07-430 Myszyniec, www.kurpiowskizakatek.pl)*

Restauracja „Złoty Lin” w Wierzbicy k/Serocka

Do doskonała restauracja rybna nad Narwią. Można tu skosztować wyborczego lina, sandacza i okonia mazurskiego. Specjalnością lokalu są ryby zapiekane w śmietanie. *(Wierzbica 9, 05-140 Serock, www.zlotylin.pl)*

05

05

Restauracja Domanowska – beza pavlova

09

10

Restauracja w Hotelu BoniFaCio Spa & Sport Resort w Kępie

Proponuje znakomite menu przygotowywane w oparciu o tradycyjne receptury i na bazie lokalnych produktów: mięs, ryb, warzyw i owoców z ekologicznych upraw, leśnych grzybów i świeżych ziół. Powiew kulinarnego luksusu serwowany w malowniczej pradolinie Wkry. (*Kępa 84, 09-110 Sochocin, www.hotelbonifacio.pl*)

11

Restauracja „Złoty Okoń” w Serocku

Jak sama nazwa wskazuje, specjalizuje się w rybach, które przyrządzone są tutaj na różne sposoby jako przystawki, zupy i dania główne. Sławna w okolicy jest nie tylko restauracja, ale również działający obok sklep rybny, założony jeszcze w latach 80. XX wieku. (*ul. Warszawska 49, 05-140 Serock, www.zlotyokon.pl*)

Folk Gospoda w Warszawie

Jedna z najstarszych warszawskich restauracji serwująca tradycyjne dania kuchni staropolskiej w oryginalnym autorskim wydaniu. (*ul. Waliców 13, 00-865 Warszawa, www.folkgospoda.pl*)

13

Restauracje w Domu Polonii w Pułtusk

Znajdujące się w zabytkowych wnętrzach XV-wiecznego zamku restauracje: „Karmazynowa”, „Turkusowa” i „Pod Złotym Jeleniem”, serwują przysmaki polskiej kuchni wykwińskiej. Na gości czekają tu również kawiarnie, klub nocny, a w plenerze: Ogródek przy Kasztelance, Tawerna i Gospoda na Cyplu. (*ul. Szkolna 11, 06-100 Pułtusk, www.zamekpultusk.pl*)

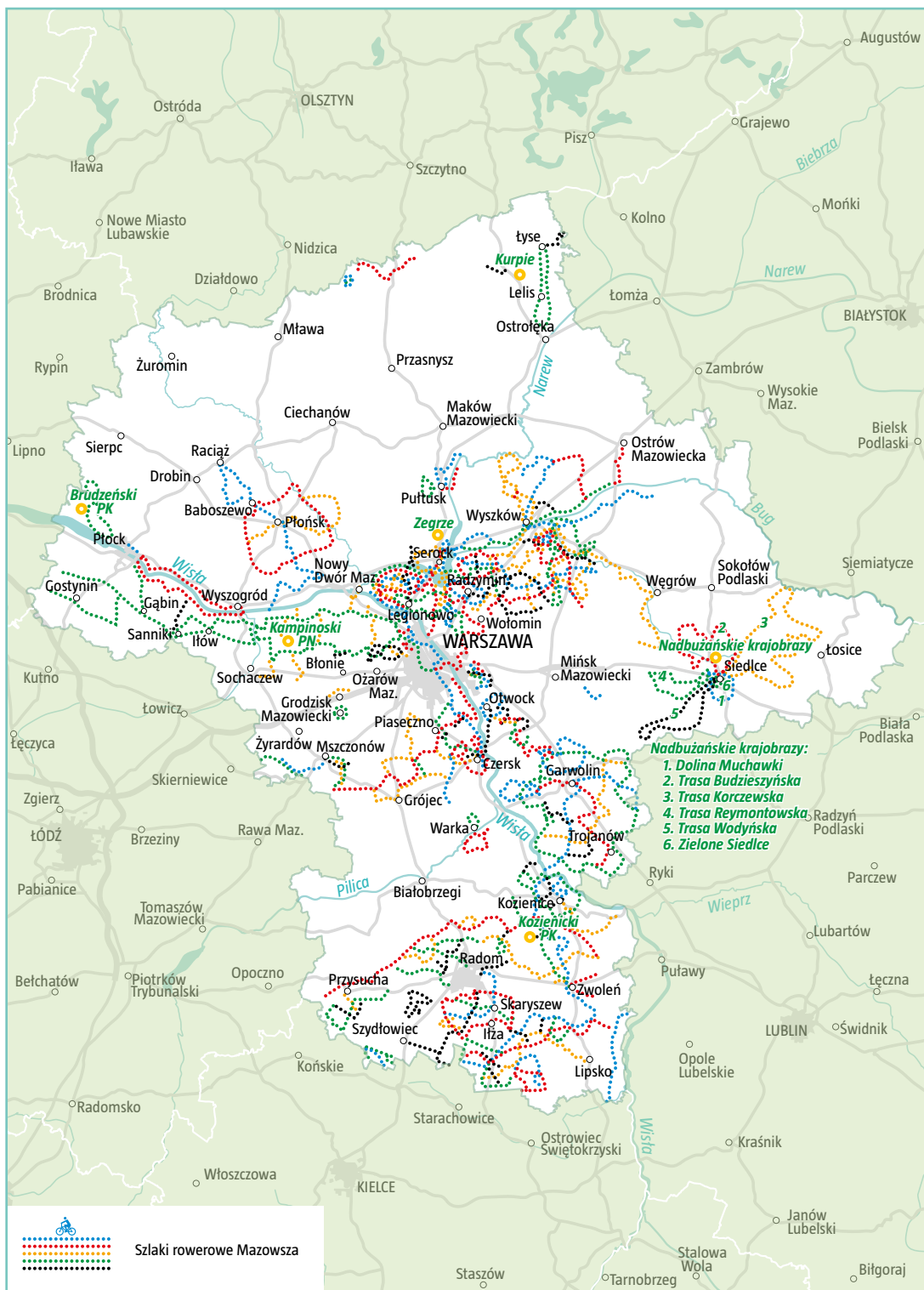
Więcej informacji na: mazowsze.travel/gdzie-zjesc

mazowieckie aktywnie

szlaki rowerowe, wodne i konne

#6
9

NA DWÓCH KÓŁKACH – NAJCIEKAWSZE MIEJSCA NA MAZOWSZU DO UPRAWIANIA TURYSTYKI ROWEROWEJ

PUSZCZA KOZIENICKA

Ponad 350 km szlaków rowerowych przecinających pradawną puszcę. Bogate tereny leśne oraz zróżnicowanie tras pod względem przyrodniczym i historycznym, to główne rowerowe atuty Koziennickiego Parku Krajobrazowego i jego okolic. Przemierzając je na rowerze można odkrywać uroki Doliny Środkowej Wisły, Doliny Radomki i Zagożdżonki oraz jezior Opatkowskiego i Koziennickiego, poznawać bogaty świat roślin i zwierząt tutejszych rezerwatów oraz wypoczywać w koziennickich letniskach – Garbatce i Jedlniku. Szczegółowe informacje można znaleźć na stronie Koziennickiego Parku Krajobrazowego <http://parkiotwock.pl/koziennicki-park-krajobrazowy>.

OKOLICE PŁOCKA

Wymarzone miejsce na rowerowe wycieczki – Mazowiecka Szwajcaria z Doliną Skrwy Prawej i Brudzeńskim Parkiem Krajobrazowym. Jego urozmaicona rzeźba terenu to osobliwość na równinym i nizinnym Mazowszu. O atrakcyjności obszaru przesądzą malownicze widoki – na meandrującą Skrwę, okoliczne pola, łąki i lasy – rozpościerające się z wysokich skarp, wzdłuż których płynie rzeka. Krajobraz to jednak nie wszystko. Ścieżki rowerowe obfitują w ciekawe okazy flory i fauny, nie będą także czuć się zawiedzeni miłośnicy zabytków sakralnych i świeckich. Więcej szczegółów można znaleźć na stronie Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego <http://parkiotwock.pl/brudzenski-park-krajobrazowy>.

KURPIE

Północne krańce Mazowsza i ostatnie już skrawki Puszczy Zielonej to kolejna propozycja dla miłośników dwóch kółek. Niegdyś na polowania przybywali tu mazowieccy książęta, dzisiaj tereny te najlepiej przemierzać rowerem. Mijane po drodze krajobrazy leśne (z wiekowym borem z olbrzymimi sosnami bartnymi), rzeczne

01

02

02

mazowieckie aktywnie

03

i wiejskie (z tradycyjnym, charakterystycznym dla Kurpiów, drewnianym budownictwem), to największy wyróżnik tego obszaru. Można tutaj znaleźć wiele krótszych i dłuższych tras rowerowych, a optymalnym punktem wypadowym jest Ostrołęka i jej najbliższe okolice. Godna polecenia jest zwłaszcza 65-kilometrowa pętla Zajazd Borowik – Lelis – Łyse – Zajazd Borowik, która pozwala rozsmakować się w prawdziwie kurpiowskich klimatach. Po inne inspiracje warto zajrzeć na stronę www.kurpiowskipark.pl

04

NADBUŻAŃSKIE KRAJOBRAZY

Bug – ostatnia taka rzeka Europy. Nieuregulowana, tworząca malownicze krajobrazy, bogata w bezcenne dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe. Jej dziki charakter to jej największy atut. Na Mazowszu nadbużańskie szlaki przebiegają w okolicach Siedlec, o których nie bez przyczyny mówi się „otwarta brama na Dolinę Bugu”. Przygotowane trasy są różnorodne pod względem długości, charakteru i mijanych po drodze atrakcji. Wśród tych ostatnich przeważają dzieła matki natury, ale i zabytków nie brakuje. Ze szczegółowymi informacjami najlepiej zapoznać się na stronie Miasta Siedlce www.turystyka.siedlce.pl/trasy

05

ZEGRZE

Jezioro Zegrzyńskie to nie tylko raj dla żeglarzy, wędkarzy i amatorów windsurfingu, wakeboard'u, flyboard'u, ale również raj dla rowerzystów. Liczne trasy i ścieżki rowerowe poprowadzone zarówno wokół samego zalewu, jak i w jego najbliższych okolicach od wielu lat przyciągają w te rejony amatorów dwóch kółek. Rowerem można tu jeździć nad Wisłą, Narwią i samym jeziorem, poznając jednocześnie bardziej i mniej znane okoliczne miejscowości i wsie, kryjące niejednokrotnie skarby architektury sakralnej i świeckiej. Warto zajrzeć na stronę www.jezioro.zegrzynskie.pl/pl/pk/szlaki-roderowe i wybrać jedną z polecanych tras.

KAMPINOS

To ulubione miejsce amatorów dwóch kółek zamieszkujących polską stolicę. Ponad 200 km tras rowerowych łączy to, co w parku najpiękniejsze i najcenniejsze. Kampinoskie szlaki rowerowe przebiegać można praktycznie cały rok. Prowadzi po leśnych ścieżkach, asfalcie, polnych drogach, a w niektórych miejscach wiedzie nawet przez piaszczyste obszary i tereny bagienne. Zróżnicowanie to wielki atut tras, które – co równie ważne – nie powinny sprawiać większej trudności w ich przejechaniu. Oczywiście przy mniej sprzyjających warunkach pogodowych, niektóre odcinki mogą stanowić wyzwanie, ale tego przecież cykliści także poszukują. Szczegółowe informacje można znaleźć na stronie Kampinoskiego Parku Narodowego www.kampinoski-pn.gov.pl

06

POCIĄGIEM NA ROWER

Sześć tras rowerowych poprowadzonych wzdłuż linii Warszawskiej Kolei Dojazdowej to propozycja kilkugodzinnych rodzinnych wycieczek krajoznawczych po Mazowszu. Szczególnie polecane są rodzinom z dziećmi, z uwagi na ich walor edukacyjny.

- 1. Zielone pejzaże nad Utratą** – 16 km / 28 km Trasa WKD Otrębusy do WKD Komorów / WKD Pruszków (fragment niebieskiego szlaku PTTK)
- 2. Mała pętla szlachecka** – 15 km Pętla po Grodzisku Mazowieckim
- 3. Z ogrodów do lasów** – 9 km WKD Podkowa Leśna Zachodnia do WKD Otrębusy (fragmenty żółtego i zielonego szlaku PTTK)
- 4. Poezja Mazowsza** – 28 km WKD Podkowa Leśna Główna – Błonie – WKD Podkowa Leśna Zachód (fragment Warszawskiej Obwodnicy Turystycznej, szlak czerwony)
- 5. Wielka pętla szlachecka** – 26 km WKD Grodzisk Mazowiecki Radońska – Izdebno Kościelne – WKD Grodzisk Mazowiecki Radońska
- 6. Perełki Milanówka** – 10 km WKD Milanówek Grudów – Milanówek Centrum Miasta – WKD Milanówek Grudów

07

Z PRĄDEM MAZOWIECKICH RZEK

WKRA

Rzeka typowo nizinna. Na Mazowszu swoje wody prowadzi pośród pól i łąk oraz mazowieckich wsi i miasteczek. W dolnym biegu jest płytką, a jej dno piaszczyste. Szerokość koryta dochodzi do 20 m.

Dla kogo: dla mniej i bardziej doświadczonych kajakarzy.

Charakter spływu: stosunkowo łatwy, średnio uciążliwy.

Rekomendowana trasa 2-dniowego spływu: Joniec – Nowy Dwór Mazowiecki (31 km), z możliwością przedłużenia spływu do Modlina (5-kilometrowy odcinek Narwią).

Miejsca na postój: Joniec, Popielżyn Górny, Borkowo, Śniadówko, Pomiechówek.

Polecane przystanie:

- Przystań kajakowa KAJA w Sobieskach, Sobieski 8, tel. +48 505 501 767, www.kaja-sobieski.pl

Główne atrakcje: gotycko-renesansowy kościół św. Doroty w Cieskynie, rezerwat Dolina Wkry – bodaj najpiękniejszy, przełomowy odcinek rzeki w Lasach Pomiechowskich, kościół św. Anny w Pomiechowie.

Więcej informacji o Wkrze można znaleźć na stronie Stowarzyszenia „Nasza Wkra” www.nasza-wkra.pl

PILICA

Rzeka typowo nizinna, o spokojnym nurcie i bardzo szerokim korycie (miejscami do 300 m!). Mijane po drodze miasta, wsie i miasteczka, z licznymi zabytkami położone są na jej lewym, wysokim brzegu. Prawy brzeg jest płaski, z szerokim pasem łąk i pastwisk.

Dla kogo: dla początkujących kajakarzy oraz rodzin z dziećmi.

Charakter spływu: łatwy, uciążliwość znikoma.

Rekomendowana trasa 3-dniowego spływu: Nowe Miasto nad Pilicą – Mniszew (79 km), proponowane krótsze trasy: Biała Góra – Warka (10km), Budy Michałowskie – Warka (16 km), Białoźbrzegi – Warka (29 km).

Miejsca na postój: Tomczyce, Osuchów, Białoźbrzegi, Brzeźce, Warka.

Polecane przystanie:

- Przystań kajakowa przy Dworku nad Pilicą, Wólka Magierowa 6, 26-420 Nowe Miasto nad Pilicą, tel. +48 606 851 999, www.dworeknadpilica.pl

01

01

02

mazowieckie aktywnie

02

- Przystań na Winiarach, ul. Spacerowa 6, 05-660 Warka, tel. +48 515 215 813, www.przystan-nawiniarach.pl

Główne atrakcje: Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Pilicy i Drzewiczki”, rezerwat przyrody: „Sokół”, „Majdan”, „Tomczyce” i „Dąbrowa Radziejowska”, liczne zabytki, m.in.: Nowe Miasto nad Pilicą (barokowy zespół klasztorny Kapucynów, późnobarokowy pałac z założeniem parkowym), zespół pałacowo-parkowy w Gostomii, kościół w Biało-brzegach z XVIII-wieczną wolnostojącą dzwonnica, Warka (ze słynnym zabytkowym browarem, klasycystycznym ratuszem, kościołem św. Mikołaja i pofranciszkańskim zespołem klasztornym i Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego), skansen wojenny w Mniszewie.

03

LIWIEC

Jedna z najpiękniejszych rzek Mazowsza, z zachowanym pierwotnym charakterem oraz cennymi walorami krajobrazowymi. Główne atuty tej rzeki to piaszczyste dno, płytkie koryto, spokojny, meandrujący nurt i niskie brzegi z niewielkimi plażami.

Dla kogo: dla rodzin z dziećmi i początkujących kajakarzy.

Charakter spływu: łatwy, nieuciążliwy.

Rekomendowane trasy kilkugodzinnych spływów: Wyszków (wieś) – Węgrów (19,8 km); Węgrów – Kalinowiec (21,9 km); Kalinowiec – Zawiszyn k. Łochowa (18,9 km); Zawiszyn k. Łochowa – Kamieńczyk k. Wyszkowa (18,2 km).

Miejsca na postój: Liw, Węgrów, Starawieś, Paplin, Łochów, Barchów, Urle, Nadliwie, Kamieńczyk.

Główne atrakcje: barokowy kościół w Wyszkanie, Zamek Książąt Mazowieckich z Muzeum Zbrojownią w Liwie, bazylika w Węgrowie ze słynnym lustrem Twardowskiego, pałac i folwark Łochów, Muzeum Historyczno-Etnograficzne w Kamieńczuku.

03

NAREW

Rzeka spokojna, płynąca siecią rozgałęzionych i łączących się koryt, w większości zachowała swą naturalność. Prowadzi przez mazowieckie miasta, wsie i miasteczka, dając niepowtarzalną szansę na poznanie kurpiowskiego folkloru.

Dla kogo: dla rodzin z dziećmi i początkujących kajakarzy.

Charakter spływu: łatwy, nieuciążliwy, przy niższych stanach wody trzeba uważać na mielizny i kamienie.

03

Trasa tygodniowego spływu mazowieckim odcinkiem Narwi: Nowogród – Serock (141 km), proponowany kilkugodzinny spływ Dębe – Stare Orzechowo – Twierdza Modlin (19 km).

Miejsca na postój: Ostrołęka, Różan, Lubiel Nowy, Pułtusk, Serock.

Polecane przystanie:

- Dom z Własną Przystanią w Dzbeninie, tel. +48 608 770 219, +48 696 447 743, www.domekletniskowy24.pl,
- Przystań Pułtusk, Stare Miasto 28, www.facebook.com/przystanpuлтusk,
- Przystań przy Domu Polonii w Pułtusku, ul. Szkolna 11, tel. +48 23 692 90 01, www.zamekpultusk.pl,
- Przystań Twierdza Modlin, ul. Księstwa Warszawskiego 1, 05-160 Nowy Dwór Mazowiecki, tel. +48 888 424 888, www.twierdzamodlin.com.

Główne atrakcje: Ostrołęka (XVII-wieczne kościoły św. Antoniego Padewskiego z zespołem klasztornym Bernardynów i Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny i św. Mikołaja Biskupa, pomnik – mauzoleum żołnierzy poległych w bitwie pod Ostrołęką, Muzeum Kultury Kurpiowskiej), Pułtusk (najdłuższy brukowany rynek w Europie, Dom Polonii w historycznym zamku biskupów płockich, kolegiata Zwiastowania Najświętszej Marii Panny ze słynnym sklepieniem pułtuskim, Muzeum Regionalne w gotycko-renesansowej wieży dawnego ratusza, XVI i XVII-wieczne kościoły: św. Krzyża, świętych Piotra i Pawła), Jezioro Zegrzyńskie, Twierdza Modlin.

SKRWA LEWA

Najciekawsza w swoim dolnym odcinku, gdzie meandruje w gostynińskich lasach. O jej atrakcyjności decydują kilometry zielonych tuneli utworzonych przez zwisające nad lustrem wody drzewa oraz zmienność – ze spokojnej potrafi zamienić się w górski potok. Stawia wysokie wymagania, pełna jest przeszkód i bardzo zmienna.

Dla kogo: doświadczeni kajakarze.

Charakter spływu: trudny i bardzo uciążliwy, zwłaszcza przy niskim stanie wody.

Rekomendowana trasa kilkugodzinnego spływu: Gostynin – Zalew Włocławski (23 km).

Główne atrakcje: zamek gostyniński (obecnie hotel), oz „Dybanka” (zwany też gostynińskim) – największy w Polsce, Jezioro Lucieńskie, Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy, jezioro Soczewka.

04

04

05

STĘPEM, KŁUSEM, WIERZCHEM, W SIODLE

Mazowsze można bez dwóch zdań określić mianem jeździeckiego zagłębia. W samym warszawsko-mazowieckim związku jeździeckim zrzeszonych jest ponad 100 klubów. Atrakcyjną ofertę dla miłośników koni tworzy również wiele gospodarstw agroturystycznych oraz stajni i stadnin. Każdy znajdzie więc coś dla siebie, niezależnie od wieku, doświadczenia i motywacji.

WYBRANE OŚRODKI WARSZAWSKO- -MAZOWIECKIEGO ZWIĄZKU JEŹDZIECKIEGO

Klub Jeździecki Huzar – profesjonalna szkoła jazdy konnej znajdująca się w Bolimowskim Parku Krajobrazowym. Doświadczona kadra instruktorska oraz doskonale wyszkolone konie, to gwarancja wysokiej jakości usług. Bogata oferta skierowana jest zarówno do dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych. Poza treningami klub organizuje m.in. kolonie, zimowiska, warsztaty coachingowe i marlaarskie.

Józefów 11, 96-315 Wiskitki, tel. +48 510 029 179,
e-mail: biuro@kjhuzar.pl, www.kjhuzar.pl

Stado Ogierów Łąck – bogata oferta jeździecka, niemal 100 lat doświadczenia, a to wszystko w zespole zabytkowych obiektów położonych nad zalewem w otoczeniu lasów. Są tutaj stajnie, powozownia z kolekcją pojazdów konnych, a także pokoje hotelowe. ul. Płocka 12, 09-520 Łąck, tel. +48 24 262 98 97,
e-mail: sekretariat@stadoogierow.pl, www.stadoogierow.pl

Ośrodek Jeździecki Goldenhorse – położony zaledwie 25 km od Warszawy w otulinie Chojnowskiego Parku Krajobrazowego istnieje od 15 lat. Jest tu klub sportowy i pensjonat dla koni, a w ofercie m.in. profesjonalne treningi dla koni i jeźdźców, miejsca noclegowe oraz warsztaty rozwojowe. Ośrodek od kilku lat z powodzeniem organizuje znany i lubiany cykl zawodów ujeżdżeniowych „Golden Horse Dressage Cup”.

ul. Lipowa 13, 05-505 Koryta, tel. + 48 501 625 430, +48 502 545 575, e-mail: biuro@goldenhorse.com.pl, www.goldenhorse.com.pl

01

01

mazowieckie aktywnie

04

Ośrodek Jeździecki Farma Sielanka – to miejsce nad Pilicą, w którym miłość do koni, sportowa rywalizacja i wrażliwość na piękno natury wzajemnie się przenikają. W ofercie m.in. jazdy konne dla całej rodziny, pensjonat dla koni oraz pobytu w luksusowym hotelu z wieloma atrakcjami.

ul. Łąkowa 1, 05-660 Warka, tel. +48 48 666 16 00,
e-mail: hotel@sielanka.pl, www.sielanka.pl

05

Stadnina Koni „Manor House” przy Pałacu Odrowążów – doskonale przygotowana stajnia z bogatym zapleczem sportowo-rekreacyjnym. O jej atrakcyjności świadczy nie tylko bogata oferta jeździecka i doświadczona kadra, ale również samo położenie na terenie posiadłości Manor House z XVI-wiecznym Pałacem Odrowążów, XIX-wieczną Stajnią Platerra i nowymi, stylizowanymi obiektami – Termami Zamkowymi.

Hotel Manor House SPA**** – Pałac Odrowążów****,
ul. Czachowskiego 56, 26-510 Chlewiska koło Szydłowa,
tel. +48 509 150 761,
e-mail: chlewiska@manorhouse.pl, www.manorhouse.pl

05

Więcej informacji można znaleźć na stronie związku
www.wmzj.waw.pl

Więcej propozycji znajduje się na www.mazowsze.travel

**bliżej
natury**

przyrodnicze atrakcje
Mazowsza

7
9

KAMPINOSKI PARK NARODOWY – ZIELONE PŁUCA WARSZAWY

Absolutny unikat w skali świata, jeden z najpiękniejszych krajobrazowo obszarów w Polsce. Z pewnością wszyscy wiedzą, że jest to Światowy Rezerwat Biosfery UNESCO z unikalnym w skali Europy zespołem wydm śródlądowych, ale nie wszyscy zdają sobie sprawę z tego, że to jeden z niewielu parków na świecie graniczących ze stolicą państwa. Na tym jego atuty się nie kończą. Piękne krajobrazy, kilkanaście tysięcy gatunków zwierząt na wyciągnięcie ręki, w tle – ważne wydarzenia historyczne, zabytki i atrakcje kulturowe. To wszystko sprawia, że Kampinos to idealne miejsce na aktywne spędzanie czasu na łonie przyrody. To także raj dla miłośników fotografii, przyroda tworzy tu bowiem niezwykle pejzaże.

Na kilka godzin, jeden dzień, weekend, i dłużej. Na turystów czekają tutaj:

- setki kilometrów pieszych i rowerowych szlaków turystycznych, idealnych także na spacer, jazdę konną, a zimą – narty biegowe,
- szlaki tematyczne i ścieżki dydaktyczne, np. Szlak Kampinoskich Mennonitów,
- zagospodarowane polany wypoczynkowe,
- zróżnicowana baza noclegowa i gastronomiczna w okolicy i na terenie samego parku,
- dodatkowe atrakcje: Dom Urodzenia Fryderyka Chopina w Żelazowej Woli, kościół św. Rocha w Brochowie – najciekawszy kościół obronny na Mazowszu, miejsce ślubu rodziców Chopina i chrztu samego kompozytora, Park Rozrywki „Julinek”, Muzeum Kolei Wąskotorowej w Sochaczewie, Muzeum Ziemi Sochaczewskiej i Pola Bitwy nad Bzurą, Muzeum – Miejsce Pamięci Palmiry – Oddział Muzeum Warszawy.

Więcej informacji można znaleźć na stronie parku
www.kampinoski-pn.gov.pl

01

01

01

02

KOZIENICKI PARK KRAJOBRAZOWY – W LASACH PUSZCZY KOZIENICKIEJ

Jeden z pięciu parków Mazowieckiego Zespołu Parków Krajobrazowych. Niewiele takich obszarów zachowało się w Polsce. Przekraczając jego granice można poczuć się jak w pradawnej puszczy. Jak najlepiej spędzać tu czas? Możliwości jest bardzo dużo:

- aktywnie: pieszo, na rowerze, na licznych szlakach pieszych i rowerowych,
- edukacyjnie: na wystawy i zajęcia zaprasza ośrodek edukacyjno-muzealny „Izba Dydaktyczna” w Augustowie, poznawaniu przyrody i okolic sprzyja też sieć ścieżek dydaktycznych, spośród których warta szczególnego polecenia jest ścieżka prowadząca do rezerwatu „Źródło Królewskie”, w którym to według legendy pragnienie podczas polowań gasił król Władysław Jagiełło,
- krajoznawczo: poznając okolice i ciekawe obiekty, np. najstarszy świecki pomnik w Polsce w parku zespołu pałacowego w Kozienicach.

Szczegółowe informacje można znaleźć na stronie parku <http://parkiotwock.pl/kozienicki-park-krajobrazowy>

03

DOLINA BUGU – JEDYNE TAKIE MIEJSCE W EUROPIE

Bug – niewiele zmienił się od czasów średniowiecza. Zachwyca dzikim charakterem, pierwotną przyrodą, bogactwem tygła kultur i religii polsko-ruskiego pogranicza etnicznego. Znane nadbużańskie miejscowości: Serpelice z usytuowaną na wzniesieniu w tutejszych lasach Kalwarią Podlaską, Zabuzę, położony na malowniczej skarpie Brok, Kamieńczyk czy Wyszków cieszą się niezmienną popularnością wśród turystów poszukujących prawdziwego kontaktu z naturą.

- nadbużańskie letniska z kąpieliskami i doskonałym zapleczem turystycznym to idealne miejsce na wypoczynek na łonie przyrody, w ciszy i spokoju,
- unikalne środowisko przyrodnicze, chronione m.in. w dwóch parkach krajobrazowych: Podlaski Przełom Bugu i Nadbużańskim Parku Krajobrazowym,
- sama rzeka – jej kręty bieg z licznymi zakolami, starorzeczami i naturalną, bogatą roślinnością – jest atrakcją samą w sobie,

a zachód słońca nad Bugiem, przy akompaniamentcie bocianiego klekotu pozostawia niezapomniane wrażenia,

- liczne atrakcje kulturowe, będące świadectwem setek lat historii pogranicza, ścierania się wielu religii i kultur tworzą nie-spotykaną w Europie mozaikę, którą cały czas można odkrywać na nowo.

POJEZIERZE GOSTYNIŃSKIE – MAZOWIECKIE MAZURY

Choć Mazowsze nie kojarzy się z jeziorami, to na jego terenie, oraz w sąsiednim województwie kujawsko-pomorskim znajduje się największy pod względem powierzchni akwen wodny w Polsce – Zalew Włocławski. Zaś pomiędzy Gąbinem, Gostyninem i Łąckiem, w pobliżu historycznej stolicy Polski – Płocka, na lewym brzegu Wisły rozciąga się jedyny w tym rejonie fragment polodowcowego krajobrazu z urokliwymi jeziorami. Jest ich w sumie około 40, często chowają się gdzieś pośród sosnowych lasów dawnej Puszczy Gostyńskińskiej i wiele z nich to kąpieliska idealne na letni wypoczynek nad wodą.

Dlaczego warto tu przyjechać? Powodów jest co najmniej kilka:

- największe i najbardziej popularne jeziora: Lucieńskie, Zadworskie, Soczewka i Białe (to ostatnie z uwagi na swoją głębokość przekraczającą miejscami 30 m słynie wśród miłośników nurkowania) kuszą doskonałym zapleczem turystycznym, a jednocześnie czystością, ciszą, spokojem i brakiem tłumów,
- dwa parki krajobrazowe: Brudzeński i Gostyński-Włocławski stanowią świetną bazę szlaków pieszych i rowerowych, idealnych na rajdy i wędrowki krajoznawcze,
- Zalew Włocławski z portem w Nowym Duninowie – rozciągający się od Płocka do położonego już w województwie kujawsko-pomorskim Włocławka największy pod względem powierzchni zbiornik wodny w Polsce, kusi żeglarzy i amatorów wodnego wypoczynku,
- okoliczne lasy to raj dla grzybiarzy, a jeziora – dla wędkarzy,
- Skrwia Lewa i Wisła tworzą doskonałe warunki na spływy kajakowe,
- Stado Ogierów w Łącku przyciąga miłośników jazdy konnej bogatą gamą atrakcji i niemal 100-letnią historią.

04

04

8

9

mazowsze etnograficznie

folklor mazowiecki

KURPIE

Jedna z najciekawszych grup etnograficznych w Polsce, zamieszkująca niezwykle bogatą pod względem przyrodniczym i kulturowym krainę. Znajduje się na północnych krańcach Mazowsza i obejmuje Puszcze Zieloną na północ od Narwi oraz Puszcze Białą w widłach Bugu i Narwi. Przed kilkoma wiekami stworzyli ją ludzie poszukujący schronienia na praktycznie bezludnych wówczas terenach puszczańskich. Nazwa „Kurpie” pochodzi od noszonego przez nich niegdyś obuwia plecionego z łyka drzewnego, zwanego właśnie „kurpiami”. Oni sami przez długi czas woleli nazywać się Puszczakami.

Na tle innych grup etnograficznych Kurpie wyróżniają się poczuciem godności, wolności oraz unikalną sztuką ludową. Tradycje i zwyczaje przekazują sobie w rodzinach z pokolenia na pokolenie. Symbolem ich tożsamości są charakterystyczne kurpiowskie wycinanki, z których najbardziej znane są: leluje, gwiazdy i zielki. Swoją kulturę kultywują w wielu zespołach folklorystycznych, wyrazem ich tradycji jest również gwara kurpiowska.

Najważniejsze kurpiowskie atrakcje na Mazowszu:

- **Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce** – muzeum, którego ekspozycja poświęcona jest historii i kulturze Kurpi. pl. gen. Józefa Bema 8, 07-410 Ostrołęka, tel. +48 29 764 54 43, www.muzeum.ostroleka.pl
- **Zagroda Kurpiowska w Kadzidle** – niewielkie muzeum typu skansenoego, oddział Muzeum Kultury Kurpiowskiej. ul. Trasa Mazurska 1b, 07-420 Kadzidło, tel. +48 29 761 82 00, www.muzeum.ostroleka.pl
- **Muzeum Kurpiowskie w Wachu** – prywatne muzeum, w którym zgromadzono ponad 6 tysięcy eksponatów pochodzących z Kurpi Zielonych, obrazujące dawną materialną kulturę tego regionu. Wach 14, 07-420 Kadzidło, tel. +48 607 676 356, e-mail: kurpiewach@tlen.pl, www.kurpie.com.pl
- **Rezerwat przyrody Czarnia** – pozostałości Puszczy Zielonej, w rezerwacie wyznaczono szlak turystyczny „Barci Kurpiowskich” oznakowany kolorem zielonym, na trasie którego podziwiać można unikalne sosny bartne.

Znane imprezy kurpiowskie:

- **Darcie pierza w Lelisie,**
- **Niedziela Palmowa w Łysych,**
- **Wesele Kurpiowskie w Kadzidle,**
- **Miodobranie Kurpiowskie koło Myszyńca.**

Więcej informacji można znaleźć na stronach:
www.kurpiowskipark.pl i www.kurpie.com.pl

01

02

URZECZE

Mało znany mikroregion etnograficzny rozciągający się po obu stronach Wisły, pomiędzy dawnymi ujściami Pilicy i Wilgi a południowymi rubieżami Warszawy. Obejmuje nadwiślańskie części powiatów: otwockiego, garwolińskiego, piaseczyńskiego oraz miasta stołecznego Warszawy, w dzielnicach Mokotów, Wilanów, Praga-Południe i Wawer.

03

Urzecze, zwane również Łurzycami, związane było z trzema kulturowymi tradycjami – mazurską (mazowiecką), orylską (flisacką) i olęderską, charakterystyczną dla nadwiślańskich osadników z Fryzji, Kujaw i Pomorza. Na ukształtowanie się jego odrębnej tożsamości wpływ miało przede wszystkim położenie nad Wisłą, która wytyczała kierunki rozwoju gospodarki (handel wiślany, wyspecjalizowane rybołówstwo, melioracja terenu, produkty z wikliny) oraz typ osadnictwa (osadnictwo olęderskie).

03

Dziś kultura Urzeczian przejawia się m.in. w strojach ludowych (tzw. strój wilanowski), kuchni (najważniejsze łurzyckie potrawy: sytocha, pyzy-przecieraki zwane inaczej „klepokami” oraz zupy – barszcz chrzanowo-buraczany, śliwianka (wiślanka) czy siuforek) i zespołach folklorystycznych kultywujących regionalne tradycje. Niezwykle istotne są także dwie masowe imprezy: Flis Festiwal w podkonstancińskich Gassach oraz Zielone Świątki na Urzeczcu – procesja rzeczna na terenie kilku gmin nadwiślańskich.

Szczegółowe informacje na temat Urzeczca można znaleźć na stronie stworzonej przez miłośników Urzeczca www.urzecze.pl

ZESPÓŁ PIEŚNI I TAŃCA „MAZOWSZE”

Należy do największych na świecie zespołów artystycznych mających w swoim repertuarze narodowe tańce, piosenki, przyśpiewki i prezentacje obyczajów. Związany przede wszystkim z bogactwem kulturowym Mazowsza, posiada w swoim dorobku również opracowania sceniczne z 42 innych regionów etnograficznych.

„Mazowsze” zostało powołane do życia w 1948 roku. Swój sukces zawdzięcza przede wszystkim Mirze Zimińskiej-Sygietyńskiej, która po śmierci męża i pierwszego dyrektora zespołu – Tadeusza Sygietyńskiego – kierowała nim do 1997 roku. Na swoim koncie „Mazowsze” ma ponad 2 miliony przejechanych kilometrów, niemal 20 milionów widzów i ponad 6,5 tysiąca występów w setkach miejsc w Polsce i za granicą. Zespół tworzą: balet, chór i orkiestra symfoniczna.

Od początku istnienia siedzibą zespołu jest dwór Karolin w Otrębusach, który po gruntownej modernizacji i rozbudowie nosi dziś miano Europejskiego Centrum Matecznika Mazowsze. Warto nadmienić, iż otacza go 13-hektarowy park, w którym znajduje się również Centrum Konferencyjne Mazowsze i Staropolska Karczma Mazowsze.

Państwowy Zespół Ludowy Pieśni i Tańca
„MAZOWSZE” im. Tadeusza Sygietyńskiego w Karolinie,
ul. Świerkowa 2, 05-805 Otrębusy,
e-mail: sekretariat@mazowsze.waw.pl,
www.mazowsze.waw.pl

04

04

MUZEUW WSI MAZOWIECKIEJ W SIERPCU

Jedno z najważniejszych muzeów etnograficznych na mapie Polski, pokazuje bowiem mazowiecką wieś i jej tradycje z przełomu XIX i XX wieku.

05

W skansenie udało się m.in. odtworzyć typową dla powiatu mazowieckiej wieś rządową, w skład której wchodzi 11 zagród włościańskich z rejonu Mazowsza północno-zachodniego oraz zagrodę z Rębowa z wiatrakiem. Wielką uwagę przyłożono do odtworzenia wnętrza i mikro-pejzaży związanych bezpośrednio z rejonami, z których pochodzą konkretne zagrody. Wnętrza budynków przystosowane są do pełnionych przez nie funkcji i zmieniają się wraz z porami roku. Chałupy otoczone są warzywniakami, ogrodami kwiatowymi i pasiekami. Tym co wyróżnia sierpecki skansen to obecność zwierząt. Żyją tu m.in. krowy, kozy, konie i kury. To wszystko sprawia wrażenie wsi tętniącej życiem, dzięki czemu można tu w sposób naturalny prezentować kulturę, obyczaje i obrzędy charakterystyczne dla mazowieckiej wsi. Przez cały rok organizowane są tutaj imprezy plenerowe, warsztaty i pokazy. Od maja do września w każdą niedzielę odbywają się tzw. „Niedziele w Skansenie” mające na celu popularyzację ginących zawodów, strojów ludowych i wiejskiego życia naszych przodków.

05

ul. Narutowicza 64, 09-200 Sierpc,
tel. +48 24 275 28 83,
e-mail: skansen@mwmskansen.pl,
www.mwmskansen.pl

informacje
praktyczne

9
9

INFORMACJA TURYSTYCZNA

Góra Kalwaria – Punkt Informacji Turystycznej,
ul. Ks. Zygmunta Sajny 1, tel. +48 508 679 366,
e-mail: cikit@gorakalwaria.pl,
www.facebook.com/cikit.gorakalwaria

Gostynin – Punkt Informacji Turystycznej,
ul. Zamkowa 31, tel. +48 24 235 45 00,
e-mail: recepcja@zamek-gostynin.eu,
www.gostynin.pl

**Kozienice – Punkt Informacji Turystycznej
Kozienickiego Domu Kultury,**
ul. Warszawska 29, tel. +48 611 07 50,
e-mail: pit@dkkozienice.pl, www.dkkozienice.pl

Mszczonów – Punkt Informacji Turystycznej,
ul. Warszawska 52, tel. +48 46 857 87 81 wew. 12,
e-mail: info@weekendztermami.eu,
www.weekendztermami.eu

**Nowy Dwór Mazowiecki – Centrum Informacji
Turystycznej,**
ul. Bałki Murmańskiej 164,
tel. +48 664 775 326,
e-mail: it@3rzeki.pl, www.3rzeki.pl

**Ostrów Mazowiecka – Punkt Informacji
Turystycznej,**
ul. 3 Maja 68, tel. +48 29 645 71 01, wew. 45,
e-mail: pit@powiatostrowmaz.pl,
www.powiatostrowmaz.pl

**Pułtusk – Punkt Informacji Turystycznej
w Pułtuskach przy Muzeum Regionalnym,**
ul. Rynek 43, tel. +48 23 692 51 32,
e-mail: informacjaturystyczna@pultusk.pl,
www.pultusk.pl

Płock – Centrum Informacji Turystycznej,
ul. Stary Rynek 8, tel. +48 24 367 19 44,
e-mail: biuro@turystykapllock.eu,
www.turystykapllock.eu

Radom

- **Centrum Informacji Turystycznej,**
pl. Dworcowy 2,
tel. +48 48 360 06 10, +48 793 456 783,
e-mail: cit.radom@cit.radom.pl, www.cit.radom.pl
- **Centrum Informacji Turystycznej (UM),**
ul. Rwańska 16, tel. +48 362 05 36,
e-mail: cit@umradom.pl, www.radom.pl

Sanniki – Punkt Informacji Turystycznej,
ul. Warszawska 142, tel. +48 24 268 11 08,
e-mail: sekretariat@ecasanniki.pl,
www.ecasanniki.pl

Siedlce

- **Centrum Informacji Turystycznej,**
ul. Pułaskiego 7, tel. +48 535 068 593,
e-mail: itsiedlce@gmail.com, www.pttksiedlce.pl

Szydłowiec – Punkt Informacji Turystycznej,
ul. Rynek Wielki 5a, tel. +48 48 326 20 54,
e-mail: info.turystyczna@sckzamek.pl,
www.szydlowiec.pl

Warszawa

- **Warszawska Informacja Turystyczna**,
info@warsawtour.pl, www.warsawtour.pl
- **Pałac Kultury i Nauki**,
pl. Defilad 1, wejście od ulicy Emilii Plater
- **Centrum Praskie Koneser**, pl. Konesera 2
- **Archidiecezjalne Centrum Informacji**,
ul. Miodowa 17/19, tel. +48 22 531 72 73,
e-mail: biuroprasowe@archwawa.pl,
www.archwawa.pl/miejsca/
archidiecezjalne-centrum-informacji
- **Warszawskie Centrum Informacji
Turystycznej – Agencja MUFA**,
Plac Zamkowy 1/13, tel. +48 22 635 18 81,
e-mail: wcit@wcit.waw.pl, www.wcit.waw.pl
- **Kiosk Kultury**,
ul. Krakowskie Przedmieście 7,
tel. +48 518 840 232

Węgrów – Punkt Informacji Turystycznej

ul. Gdańska 2, tel. +48 25 792 35 66,
e-mail: pit@wegrow.com.pl, www.wegrow.com.pl

Wieniawa – Punkt Informacji Turystycznej

ul. Konary 8, tel. +48 312 11 15, +48 884 492 497,
e-mail: recepcja@palacdomaniowski.pl,
www.palacdomaniowski.pl

Wyszków – Punkt Informacji Turystycznej

Aleja Róż 2, tel. +48 507 808 867,
e-mail: turystyka@wyszkow.pl,
www.turystyka.wyszkow.pl

Żyrardów – Centrum Informacji Turystycznej

ul. 1 Maja 45, tel. +48 46 854 28 28,
e-mail: cit@zyrardow.pl,
www.resursa.zyrardow.pl

KOMUNIKACJA**/****Samolotem**

W województwie mazowieckim funkcjonują dwa lotniska: Lotnisko Chopina w Warszawie (www.lotnisko-chopina.pl) i Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa – Modlin (www.modlinairport.pl).

Koleją

Wygodnym, bezpiecznym i szybkim sposobem na zwiedzanie Mazowsza jest podróżowanie Kolejami Mazowieckimi (www.mazowieckie.com.pl), które zapewniają bogatą siatkę połączeń wewnątrzregionalnych. W najbliższe okolice Warszawy można się natomiast dostać korzystając z Szybkiej Kolei Miejskiej (www.skm.warszawa.pl) i Warszawskiej Kolei Dojazdowej (www.wkd.com.pl).

Autobusem, metrem i tramwajem

W Warszawie i większych mazowieckich miastach do dyspozycji turystów są rozbudowane systemy komunikacji miejskiej (Ostrołęka www.mzk.ostroleka.pl, Płock www.kmplock.eu, Radom www.mpk.radom.pl, Siedlce www.mpk.siedlce.pl, Warszawa www.wtp.waw.pl).

Planując podróż warto korzystać z aplikacji Jakdojade (dostępna dla Warszawy i Radomia). Umożliwia ona także zakup biletów.

Rowerem

Wiele z mazowieckich miast ma systemy rowerów miejskich, m.in. Ostrołęka (Ostrołęcki Rower Miejski www.ostro.bike), Płock (Płocki Rower Miejski www.plockirowermiejski.pl), Radom (Radomski Rower Miejski www.radomskirowermiejski.pl), Otwock (Otwocki Rower Miejski www.otwockirower.pl) i Warszawa (Warszawski Rower Publiczny www.veturilo.waw.pl).

KARTY TURYSTYCZNE

Będąc w Warszawie warto skorzystać z karty Warsaw Pass, którą można kupić w punktach Warszawskiej Informacji Turystycznej i na stronie www.warsawtour.pl/warsaw-pass-o-karcie/. Dostępna jest w trzech wariantach: 24, 48 i 72 godzin, i uprawnia do bezpłatnego zwiedzania najważniejszych warszawskich atrakcji oraz wielu zniżek.

TELEFONY ALARMOWE

112 - Alarmowy
997 - Policja
998 - Straż Pożarna
999 - Pogotowie
986 - Straż Miejska
19 115 - Miejskie Centrum Kontakt w Warszawie

APLIKACJE MOBILNE

- **Play Mazovia:** przewodnik turystyczny po Mazowszu i gra w jednym
- **Szlaki turystyczne Mazowsza:** aplikacja dotycząca bogatej sieci szlaków turystycznych
- **WarsawTour:** aplikacja dla zwiedzających Warszawę
- **Chopin in Warsaw:** aplikacja dająca możliwość poznania Warszawy Chopina z audioprzewodnikiem
- **Dziedzictwo Mazowsza:** aplikacja, dzięki której można dogodnie przemierzać mazowieckie szlaki: Książąt Mazowieckich, Bitwy Warszawskiej i Fryderyka Chopina

modanamazowsze.pl